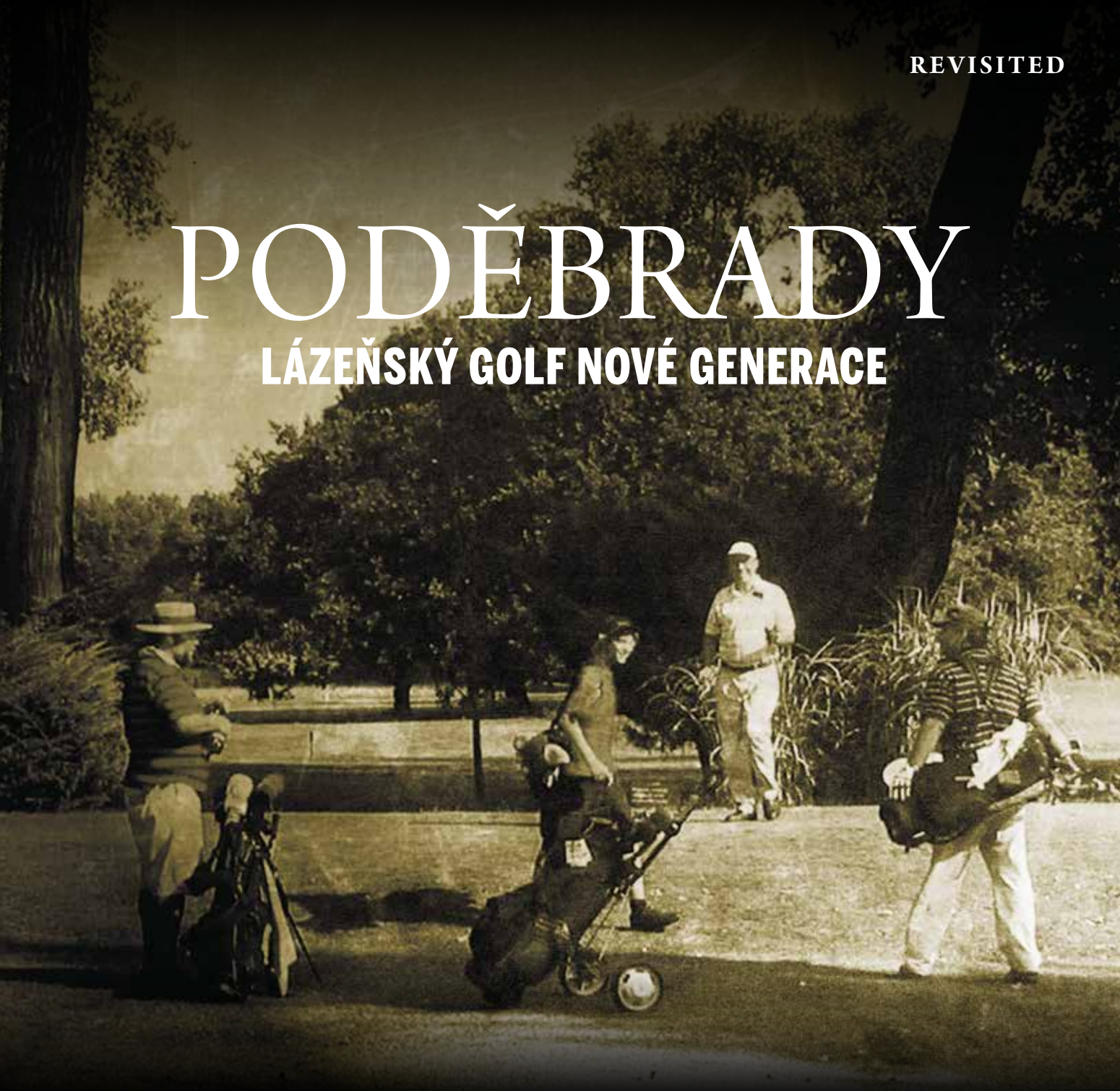

PODĚBRADY

LÁZEŇSKÝ GOLF NOVÉ GENERACE

napsal JAROSLAV C. NOVÁK *foto* ARCHIV AUTORA, J. PUNČOCHÁŘE & GC PODĚBRADY

Poděbradské hřiště patří k těm, o nichž bylo popsáno již hodně papíru i ve ForGolfu. Není divu – jde o první poválečnou realizaci u nás, signalizující dobový „bod zlomu“. Začátek 60. let minulého století přinesl uvolnění do všech sfér společenského života – golf nevyjímaje. Do té doby byl trpěn pouze v západočeských lázních jako okrajová součást lázeňsko-rehabilitační péče.

Golf tehdy patřil ke koloritu nejzápadnější výspy „socialistického tábora“, kam za odměnu směřovali špičkoví největší politici, vrcholoví sportovci z kategorie olympijských vítězů i první kosmonauti. Ty jsme měli nejraději, protože na golf jako něco exotického vždy neomylně zamířili (případně tam byli šikovně nasměrováni) a tím jej ideologicky legitimizovali. Nám ve vnitrozemí tak dodávali dostatečně demagogické argumenty pro věčný souboj s ČSTV o udržení tohoto „neolympijského“ sportu při životě...

Komáři stranou, přichází golf

Historie poděbradského golfu začíná okamžikem, kdy pražský lékárník PhMr. Karel Havelka navrhl městu, lázním a technickým službám rekultivovat stohektarové pozemky východně od centra – v záplavové zóně u slepého ramene Labe, ležící ladem – území trvale podmáčené, plně obtížného hmyzu... Sám ke golfu přišel v Mariánských Lázních. Ve východních Čechách marně hledal vhodnou lokalitu v okolí Lázní Bohdaneč, Kladrub n. L. aj. Pro svoji poděbradskou akvizici získal při jednom z lékárnických kongresů v Karlových Varech i kolínského kolegu PhMr. Josefa Punčocháře – muže, který mu stál po boku v průběhu budování hřiště i klubu, u jehož kormidla pak coby v pořadí druhý předseda zůstal až do roku 1989. Dodnes aktivně pracující čtyřiaosmdesátník je studnicí klubové historie. Vzpomíná, jak byl Golfový oddíl při TJ Slovan Poděbrady založen již v r. 1961. Prvním předsedou byl J. Vácha, ke kmenovým hráčům první vlny dále patřili J. Sperl, A. Stole, J. Pavlíček, J. Lonský, S. Veverka, V. Karel, R. Pechan...

K. Havelka disponoval vlastní golfovou vizí, prozřetelnost však projevil zejména schopností sestavit špičkový odborný kolektiv. Ke spolupráci přizval Ing. B. Wagnera – pozdějšího profesora a šéfa Zahradnické fakulty brněnské

Celkový návrh – varianta II

Letecká fotografie – VGHÚ Dobruška – r. 1977

J. Punčochář s trofejí

VŠZ v Lednici na Moravě. Ten si k projektu přivedl svůj „školní“ tým, vedený mladým architektem J. Fingerem. Byl to základ tvůrčí skupiny, která se později dotvořila kolem olomoucké FLORY. Uzavřel se tak intelektuální kruh, sahající přes pražskou Fakultu architektury až do československého zastoupení v Mezinárodní unii krajinářských architektů (IFLA). Rekultivace rozsáhlých území v devastovaných částech mnoha evropských měst (dnešním slovníkem bychom je označili jako brown-fields) tou dobou teprve přicházela ke slovu... Ekologické přístupy k řešení komunálních environmentálních problémů se tak v Poděbradech stávaly realitou dříve, než jinde stačily přijít „do módy“.

Spousta vody, lužní les, nekonečné navážky a hlavně všudypřítomný bodavý hmyz – to byly neodmyslitelné atributy staveniště. Všechny do jednoho se propály i do pozdější podoby hřiště. Dodnes ob-

líbené bonmoty, že nejdůležitější holí v poděbradském bagu je lovitko, nebo že zatímco všude jinde se green-fee hradí penězi, zde se platí vlastní krví, zdaleka nebyly nadsazené. Trvale podmačené stromy náchylné k vývrátům bývají svým monumentálním vzrůstem ve zdejší absolutní rovině frekventovanými bleskosvody. To vše – včetně akustické kulisy vodního ptactva v kombinaci se zbytky topolových alejí a stromořadí, zakládáných v minulosti podél dnes již neexistujících cest – vytváří jedinečnou scenérii, která jako by náležela do zcela jiné (spíše panonické než kontinentální) přírodně-geografické oblasti. Příslušná byla např. džungle vysokých vodních travin zvaná Saigon...

Město jako tichý společník

Realisticky je třeba dodat, že romantický kolorit akusticky poněkud narušovala sousední střešnice,

NAD PROJEKTEM HŘIŠTĚ...

Vedení poděbradského klubu nám umožnilo prostudovat původní projektovou dokumentaci ke stavbě hřiště, pocházející z archivu Technických služeb města. Obsáhlý elaborát, z něhož otiskujeme pouze několik ukázek, je pozoruhodný z řady důvodů. Vyplývá z něj mimo jiné, že generel, zpracovaný K. Havelkou v r. 1961, byl v následujícím roce souhlasně konzultován s vedením Sekce golfu při ČSTV, a dále skutečnost, že byl od začátku koncipován ve dvou variantách. Ty byly předloženy MěNV k výběru.

Město kladlo důraz na to, aby nově vzniklý rekreační areál vytvořil krajinářský celek mezi sady S.K.N. a Skupicí na jedné a lesní partii u soutoku, resp. polní krajinou k Libici, na straně druhé. Vymezeny byly disponibilní části závodistiště, luk pod Chotáneckým rybníkem i lesa podél Labe až po enklávu před soutokem. Definovány byly hranice hřiště i potřeby radiostanice. Ze sportovního hlediska se objednávalo hřiště, které bude „vyhovovat požadavkům hry rehabilitační, rekreační a závodní“. Důraz byl kladen na prostupnost krajiny od města až k soutoku a připomínal se i soulad architektonického řešení s hlediskem okrasného zahradnictví.

První varianta Wagnerova projektu počítala s napojením hřiště na existující zařízení dostihového závodistiště, přičemž do dráhy samé nemělo být zasahováno. K využití se nabízel plochy bývalých překážkových dostihů, jejichž území mělo být přeměněno na tzv. anglický (tj. přírodně-krajinářský) park a sadovou zeleň. Nevýhodou bylo excentricky umístěné zázemí a s tím spojený nárůst vzdálenosti pro údržbu i ztráta přehledu o dění na hřišti z jednoho místa...

Druhá varianta počítala s výstavbou vlastního střediska zahrnujícího uprostřed prostoru mezi závodistištěm a soutokem. K nové dominantě měly vést tři radiální průhledy, umožňující postupné prosvětlování lesních průseků. Kromě dobrého výhledu na luční partie na Ostrově a Na Huslíku by byl získán výborný přehled o stavu hry. Až do blízkosti klubovny by bylo možné vyvést vodní plochu bývalého, částečně zaneseného, meandru řeky, pozitivně ovlivňující mikroklima dané lokality.

Obě řešení (jednoznačně byla zvolena varianta II) počítala s rozlohou 75–80 ha, umožňující z herního hlediska dostatečně rozvolněné řešení. Hřiště mělo mít délku 5,7–7,1 km a par 72. Plochy nacházející se v inundačním pásmu měly být částečně rekultivovány – zčásti přeměněny na umělé vodní plochy. Dendrologicky hodnotné partie lužního lesa měly být zachovány jako arboreta mezi dráhami, zásahy do porostů omezeny na nezbytné minimum. Kromě toho se počítalo s výsadbou 10–15 tisíc nových dřevin, novou půlkilometrovou obslužnou komunikací a pěšími cestami v celkové délce cca 6 km.

Technická zpráva zahrnuje realizované průzkumy – hygienické, biologické, krajinářské aj. Vlastní návrh byl členěn na části zabývající se krajinným rázem, polohopisnou i výškopisnou dispozicí a gradací prostorů, barevnou kompozicí i specifikací rostlinných společenstev; technické kapitoly řešily cesty, odpočívadla, drobnou architekturu i volbu travních směsí; ekonomická část zahrnovala návrh hospodaření v celé rekreační oblasti.

Co dodat? Že byl úkol více než kvalifikovaně zadán (evidentně dobře poučeným investorem) a zpracován způsobem, který – kromě nesporných herních kvalit, odpovídajících dobově nejmodernějším požadavkům na golfový design – nesl všechny znaky vysoce tvůrčího architektonického přístupu, který i po letech snese nejpřísnější měřítka, posuzováno např. optikou současně platného zákona o ochraně přírody a krajiny (č. 114/1992 Sb.) či dalšími normami...

J. Vácha, J. Sperl, A. Stolle

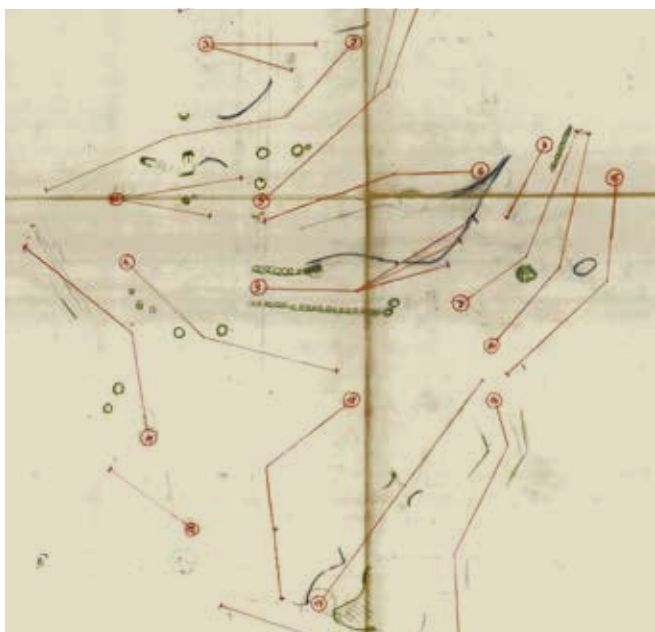

Schéma řešení – varianta I

se kterou golf dlouhá léta koexistoval, a do krajinného rázu nezapadalo ani zdaleka viditelné panoráma dvojice anténních vysílačů blízke radiostanice (rušiček „nepřátelského“ rozhlasového vysílání). Klub dlouhodobě profitoval z faktu, že pozemky náležejí městu – a město se vždy chovalo jako vzorný „tichý společník“. Lázně poskytovaly ideální politické krytí, technické služby si pomoc kompenzovaly tím, že po dlouhá léta měly v rámci „vysoušení“ kam vyvážet komunální odpad.

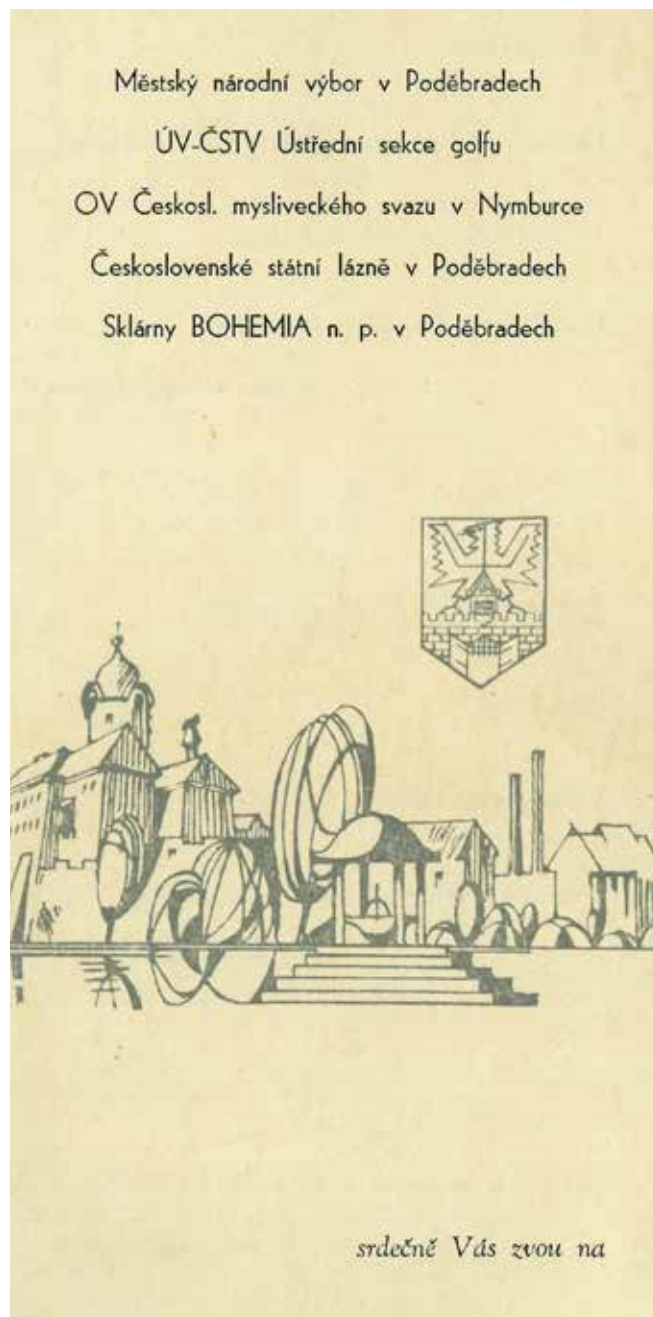
Na kombinaci jezdeckví se sportovní střelbou a golfem se Havelkovi, který měl tou dobou funkci propagandisty v Ústřední sekci golfu ÚV ČSTV, podařilo přilákat do Poděbrad i pražský diplomatický sbor v čele se sovětským velvyslancem Červoněnkem. Pozitivní úlohu v rozvoji klubu sehrály i místní Sklářny Bohemia, sponzorující závodní golf dokonce i v mezinárodním měřítku, zejména tzv. diplomatické turnaje v rámci karlovarského festivalu. Přítrž rozjetým tendencím učinila až StB (za aktivní po-

moci dalšího z exponentů golfové centrály – Ivana Vávry) tím, že diplomaty „převelela“ do Líšnice.

Na srdce a na golf

Hřiště se začalo budovat v roce 1962, oficiálně otevřeno bylo v r. 1966 – nejprve tři jamky – do r. 1969 jich už bylo hratelných šest. Devítka byla dokončena a znormována v r. 1974. V posledním období přibyla díky koordinaci s lesním hospodářským plánem zejména

dvojice populárních lesních jamek, jejichž sekvence (levý/pravý dogleg), následovaná dráhou (pův. č. 8), obcházející „lagunu“ a končící na greenu, ukrytém v lesním zákoutí za potokem, patřila k vrcholům starého hřiště. Podle původního projektu bylo z první devítky postaveno sedm drah. Ačkoli Wagner nakreslil kompletní osmnáctku, orientovanou směrem na Cidlinu a její soutok s Labem (veden oba- vou z všemocných Radiokomu-

Pozvánka na zahájení

Detail návrhu – jamky č.10 a č. 13–15

nikací a snahou vyhnout se tak potenciálnímu konfliktu), dále se již podle něj nestavělo. K místnímu géniu loci neodmyslitelně patřila malá dřevěná klubovna a cvičná louka na Střelnici. Driving range sám by byl nepředstavitelný bez zdejšího head-pro Jiřího Seiferta a jeho týmu...

Od postavení hřiště už Poděbrady nebyly jen „na srdce“, jak dlouhá

léta hlásala obří reklama při hradecké silnici, ale také „na golf“! V krátkém intervalu je pak následovaly Semily, Šilheřovice a pražský Motol. Osobou, která je v dobovém kontextu propojovala se zbytkem českého golfového světa, byl především PhMr. J. Punčochář. Dlouholeté přátelství, které jej pojilo se semilským MUDr. I. Balcarem a ostravským Ing. J. Cieslarem,

se pozitivně odráželo v otevřené výměně zkušeností, vzájemné metodické a morální podpoře i zdravém soupeření nově se rodících klubů. Spjovaly je nejen víceméně srovnatelné startovní podmínky, silná vůle překonávat bariéru nepochopení a předsudků ze strany úřadů i tělovýchovných orgánů, ale i jistá dávka přezíravé nedůvěry, s jakou na jejich aktivity hleděla tradiční golfová centra. Přesvědčit je bylo možné jen jediným způsobem: sportovními výsledky. A i ty se časem dostavily...

Nová éra s novou 18

Pozdější rozšiřování hřiště na 18 jamek, jakkoli účtyhodné vzhle-

dem k historicky poněkud již přeživším se svépomocným metodám, za kterých bylo do roku 1995 prakticky bez investičních prostředků realizováno, neslo – kromě prvoplánové nízkonákladovosti – nutně i stopy jistého spěchu a netrpělivosti, kontrastující s rozvázným způsobem jeho krajinářského zakládání. V nové době, kterou již nesledujeme, pak hlavní budova kdysi obávaného areálu Radiovky – významné rondokubistické, byť trochu funebrálně působící dílo arch. P. Janáka – posloužila jako klubovna, symbolizující další etapu rozvoje poděbradského golfu...

Alej, dnes již vedoucí odnikud nikam

Některé z monumentálních solitérů ještě přežívají

Přírodní zátíší s lagunou

**ČLENOVÉ PRAŽSKÉHO DIPLOMATICKÉHO sboru měli v červnu do-
staveničko v Poděbradech na nově otevřeném golfovém hřišti. První sou-
těž o cenu města Poděbrad vyhrál mexický velvyslanec. Ve střelbě na
asfaltové holuby získal první cenu diplomatický zástupce Tunisu.**

Diplomaté na zahájení – očima dobového tisku

Rozhovor se spoluautorem hřiště

JIŘÍM FINGEREM

Ing. Jiří Finger (nar. 1938)
– autorizovaný architekt ČKA.
Žije a pracuje v Olomouci, kde
vede projekční & realizační firmu
ARTFLORA. Pravidelně publikuje
zejm. v časopise *Zahrada*
– park – krajina.

Vy a Poděbrady – jak jste se tam vůbec ocitl?

V lázních jsem pracoval už jako student katedry okrasného zahradnictví v Lednici na Moravě pod vedením tehdejšího asistenta (později docenta a profesora) Bohdana Wagnera. Po škole jsem nastoupil jako architekt u Státních lázní a posléze se nechal dotlačit do funkce ředitele Technických služeb s platem 980 Kč/měs. Se změnami jsem začal okamžitě – nechal jsem odstranit všechny zdi a ploty kolem lázeňských budov – a pod Wagnerovým vedením se podařilo vytvořit velkorosý lázeňský areál sloužící dodnes. Dostihové závodiště se již obnovit nedalo, nebyli ani koně, ani jezdci. Parkúr jsme později založili u havířského kostelíka. Záhy došlo i na golf – nejprve jsme postavili autokempink, obnovili střelnici – souběžně s tím už se začala podle Havelkových instrukcí zakládat odpaliště...

Kde jste se s Mgr. Havelkou setkali?

Byl jsem mu doporučen profesorem Krisem, u něhož jsem po

absolvování „Lednice“ večerně studoval na Fakultě architektury a pozemního stavitelství v Praze. Lázně všeobecně patřily totiž k jeho „srdečním“ tématům. Já je měl rád také – už od školních let. V Mariánkách působil starší kolega z Lednice Ing. Martínek a ve Varech bývalý spolužák Ing. Zikeš. Navíc oba dva měli ve správě – kromě městské zeleně – také golfové areály. Díky jejich zkušenostem jsem se do problematiky rychleji dostával. Seznámil jsem se i s tak specifickými aspekty, jako byly např. mariánskolázeňské přívalové lijáky, nájezdy karlovarských svišťů, obtíže se servisem dovozové mechanizace či zvláštnosti golfového personálu ... Většina pracovních porad se odehrávala u Havelků doma. Bydleli na Václaváku, v bytě nad lékárnou, který jediný jim nechali, když jim dům s lékárnou v r. 1958 znárodnili. Občas jsem tam u nich i přespával.

A osobnost Ing. Bohdana Wagnera?

To byl velký estét a bohém – noblesní, vždy elegantní, energický, stále usměvavý. Měl schopnost lehce získávat pro školu zajímavé zakázky: kromě lázeňských komplexů to byly např. krajinařské úpravy na Sázavě, Štrbském Plese v Tatrách, okolí lednického zámku aj. Vše se realizovalo prakticky výhradně se studenty. Wagner sám, jakmile ucítil, že se dílo daří, rychle se chopil dalších námětů a ty „nudné koncovky“, jak říkal, týkající se materiálně-technického a finančního zabezpečení ponechával na mně... Byl mimořádně výmluvným řečníkem. Obdobně, jako přesvědčil Poděbradské o užitečnosti golfu, dokázal o pár let později vysvětlit konšelům v Olomouci, že květiny, architektura i umění mohou městu dodat nový rozměr – přilákat návštěvníky a tím i naplnit městskou pokladnu. Tak vznikl fenomén FLORY. Hned první ročník výstavy v r. 1964, pro kterou jsme vymysleli slogan Škola

krásy, škola vkusu, navštívilo na sto tisíc diváků. Do pár let jich pak, zcela mimo naše očekávání, přijíždělo 10x více. Přešel jsem tam z Poděbrad jako hlavní inženýr. Jenže „podezřelý“ nárůst zájmu a popularity i souvisejících obchodních aktivit (externě jsme zaměstnávali až 30 architektů) způsobil, že s počátkem normalizace byla ministerstvem vnitra spolupráce s Wagnerem a jeho skupinou ukončena...

Jak šly práce na poděbradském hřišti?

Pracovalo se v týmu s Havelkou a Wagnerem, většina rozhodnutí se přijímala v terénu, výkresová dokumentace se dělala dodatečně. Rozhodující moment obratu nastal, když se Havelkovi podařilo napojit na Správu služeb diplomatického sboru MZV. Od té doby šlo všechno lépe. Samozřejmě vyvstávaly i problémy – jako když nám stádo divočáků zničilo prakticky hotové dílo anebo když na mělčině ztros-

kotala jedna z výletních lodí – už nevím, zda to byly Poděbrady či Cidlina, kterou jsme na hřiště vyváželi lázeňské hosty. Ale to nebyly vážné překážky, dnes už na ně vzpomínám s úsměvem, ačkoli tehdy končivaly kázeňskými tresty a pokutami, někdy dokonce policejním vyšetřováním... Jako v r. 1965: pro pohlavý z Prahy se vymyslel „Myslivecký hon“ na kačeny. Krmili jsme je tam na rybníce a opatrovali jako oko v hlavě. Když bylo zahájení odtroubeno, lovci se psy a brokovnicemi vyrazili rákosím k vodě, ale kačeny nikde! Ohromný skandál – vyšetřovala to StB a ukázalo se, že místní se rozhodli nenechat si takovou „hanbu na zvěři“ líbit a den předtím rybník vyčistili od všeho, co se hýbalo – doslova jej vypálili. Do měsíce se pak nad nimi konal v sále Obecního domu na náměstí tzv. veřejný soud. Usvědčení myslivci museli odevzdat zbraně a byli za trest včetně fotografií zveřejnění na plakátovacích tabulích města...

Zahajovalo se v r. 1966 – za jakých okolností?

Svým způsobem to bylo také humorné, i když já osobně jsem to později odnesl. V sobotu 18. června se na hřiště sjely desítky diplomatických limuzín a spousta civilistů, kteří vše „nenápadně“ fotili. Když poděbradští hodnostáři zjistili, že přijel jen samý „západák“ a žádný Sovět či alespoň Maďar nebo Polák, všichni do jednoho utekli. Jako hlídače tam nechali staříčkého tajemníka MěNV p. Vyletala, kterému už bylo všechno jedno. Začalo to pohostěním v Myslivně – šampaňské teklo proudem. Potom sportovní střelba na skeetu, na závěr golfové disciplíny. Pamatuji se, že mexickému ambasadorovi se na 120 m dlouhé trojce podařil hole in one! Zkrátka velký úspěch pro všechny, ale ne pro mne! Obviňovali mě kvůli tomu, dokolečka prověřovali a otravovali mi život tak dlouho, až jsem se raději sebral a šel pracovat na Floru...

Co dalšího vám poděbradský golf „dal i vzal“, jak se říká?

Poděbrady se pro mne staly mostem do Olomouce. Kromě golfu jsme zde dokázali zorganizovat např. první poválečnou „Československou sochařskou bilanci“ v lázeňských parcích a vystavit Kavana, Pelikána, Baucha, Zoubka a další. Na kolonádě jsme instalovali květinovou výstavu a o další nápady nebyla nouze. Mezi lázeňskými hosty se jednou objevil i předseda olomouckého MěNV p. Řeháček. Z toho, co viděl, byl natolik nadšen, že nás s Wagnerem okamžitě pozval do Olomouce – a dál to již znáte... Co mne na druhé straně velmi zklamalo? Především fakt, že mi děkan VUT v Brně, kde jsem dělal aspiranturu u doc. E. Hrušky, zakázal obhajovat habilitační práci na téma Golfový areál v Poděbradech. V r. 1966 byl v Brně golf ještě stále „buržoazní a socialismu nepřátelský sport“. Nakonec i můj školitel uznal, že to neobhájím, ani kdybych byl génus – což jsem opravdu nebyl – hned poté jsem tam propadl u zkoušky z marxismu-leninismu...

A jak se vám hřiště jeví s odstupem času?

Vrátil jsem se tam později – a moc se mi líbilo. Hřiště prošlo za ta léta četnými úpravami a změnami. A to ani nemluví o jeho pozdějším rozšíření! Co mne mrzí a asi se už nikdy neuskuteční? Na rozdíl od Karlštejna nemá poděbradské hřiště žádnou historickou kulisu, takže jeho ryze přírodní panoramata se mohou zdát poněkud fádni. Měl jsem za to, že by zde bylo řešení. Chtěl jsem vytvořit alternativní – osobitou – scénérii: pomocí dřevěných objektů, kamenných a pískových struktur, kovových pásků v korunách stromů a pestřejší zelení včetně tribun a dalších pozorovacích stanovišť – něco pro oči diváků a možná jednou i televizních kamer. Prostě tak trochu „Hollywood“. Tuto svoji ideu si už ale odnesu s sebou do důchodu...

Děkujeme za rozhovor i osobní vzpomínky!

Polabská krajina lužního lesa